

ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ದಿನ ಅವರು ಮಲಗುವ ಸಮಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಲಗುವ ಸಮಯ ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ ೧೧ ಗಂಟೆ. ಮೂರು ಅಥವಾ ಮೂರುವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಎಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಿದ್ರಾಕಾಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಯಾಸಗೊಂಡವರಂತೆ ಅಥವಾ ನಿದ್ರೆ ಕಡಿಮೆಯಾದವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶುಚಿಯಾಗಿ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ನಂತರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ, ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ಬೇಲೂರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಇನ್ನಷ್ಟು ಧ್ಯಾನ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದಿನ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರವರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು; ತೀವ್ರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು - ಇಡೀ ದಿನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಂತಹವರು ಕೆಲವರು ಇದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮಠದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಾರಿಗೆ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಅಡಿಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಿಗದಿಯಾಗಿತ್ತೋ ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರೇಮಾನಂದರೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಬಿಡಿಸಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಖ್ಯ ಪಾಕಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಶಿ ತರಕಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಜನಸಂದಣಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಅನೇಕರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಊಟ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು ಯುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೈಗಳೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ದಪ್ಪನಾಗಿ

ತೆಗೆದರೆ, ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದು ತಮ್ಮ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಣದಿಂದ ತರಲಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನೆನಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿತರು. ನಾನು ತರಕಾರಿ ಬಿಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ನಾನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿರುವರೆಂದರೆ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗ ನಾನು ಬಹಳ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು, ಯಾವುದಾದರೂ ಹಾಳಾಗುವುದು, ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ರಿಂದ ಎಂದು. ನನ್ನ ಚಾಕು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದಾದರೂ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಏಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಬೆರಳು ಅಥವಾ ಕೈಯ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೈ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಏತಕ್ಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಬಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿ ಹೋಗುವುದು. (ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

Statement about ownership and other particulars about Viveka Prabha (according to Form IV Rule 8, circulated by Registrar of Newspapers for India)

1. Place of Publication : **Mysore 570 020**
2. Periodicity of Publication : **Monthly**
3. Printer's Name : **Swami Muktidananda**
Nationality : **Indian**
Address : **President, Sri Ramakrishna Ashrama, Yadavagiri, Mysore 570 020**
4. Publisher's Name : **Swami Muktidananda**
Nationality : **Indian**
Address : **President, Sri Ramakrishna Ashrama, Yadavagiri, Mysore 570 020**
5. Editor's Name : **Swami Jnanayogananda**
Nationality : **Indian**
Address : **Sri Ramakrishna Ashrama, Yadavagiri, Mysore 570 020**
6. Name & Addresses of the individuals who own the newspaper and partners or share-holders holding more than 1% of the capital : **President, Sri Ramakrishna Ashrama, Yadavagiri, Mysore 570 020**

I, Swami Muktidananda, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

‘ವಿವೇಕಪ್ರಭ’ದ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಭಕ್ತರೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಶಾರದಾಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ದೈವಾಧೀನರಾದರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಭಾವಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

-ಸಂ

ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠದ ಕಥೆಗಳು

ಸಾಧು ವೀರೇಶಾನಂದ

ಕಥಾಗುಚ್ಛ - ೨

ಶುಕನ ಕಥೆ

ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠದ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ : ಶ್ರೀರಾಮನ ವೈರಾಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು, “ರಾಮ, ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಅನುಪಮವಾದುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯಂತೆ ನೀನು ಗುರುಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶುಕನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಣತಿಯಂತೆ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೇ ಅವನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರಕಿತು. ಈಗ ನಾನು ಶುಕನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.” ಆ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ:

ಶುಕ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸುಪುತ್ರ. ಅವನು ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ ನಶ್ವರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೂ ಅದು ಅವನಾಗಿಯೇ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ಗುರುಮುಖೇನ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ‘ಇದೇ ಸತ್ಯ’ ಎನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಿತಬುದ್ಧಿ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಆತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು: “ಭಗವನ್, ಈ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಅದು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದು ಯಾವ ರೀತಿ?” ವೇದವ್ಯಾಸರು ಇದಕ್ಕೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಶುಕನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ‘ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲನನಗೀಗಾಗಲೇ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ!’ ಎಂದು ಕೊಂಡನು. ಇವನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಅವನನ್ನು ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶುಕನು ಜನಕನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಆತನ ಆಗಮನದ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಜನಕನು ಒಂದು ವಾರದ ತನಕ ಅವನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಡೆಗಣಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಶುಕನು ಸಹನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಕಾಯುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಒಂದು ವಾರ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ನರ್ತಕಿಯರ ನೃತ್ಯವನ್ನೂ, ಗಾಯಕಿಯರ ಗಾನವನ್ನೂ ಇವನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಇದು ಕೂಡ ಶುಕನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕವಷ್ಟೇ ಅವನನ್ನು ಸೇವಕರು ರಾಜನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು. “ನೀನು ಈಗಾಗಲೇ ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ನಾನಿನ್ನು ಏನು ತಾನೇ ಬೋಧಿಸಲಿ?” ಎಂದನು ರಾಜ. ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ

ಶುಕನು ಜನಕನ ಮುಂದೆ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಆತನ ತಂದೆಯು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಜನಕನೂ ನೀಡಿದನು. ಆಗ ಶುಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಉತ್ತರ ನನಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ತಂದೆ ನನಗೆ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈಗ ನೀನೂ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಆ ಸತ್ಯ ಇಷ್ಟೇ - ವೈವಿದ್ಯ (ಸೃಷ್ಟಿ) ಉಂಟಾಗುವುದು ಮಾನಸಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ. ಮಾನಸಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಶಮನಗೊಂಡಾಗ, ವೈವಿದ್ಯವೂ ಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶುಕನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ದೃಢಗೊಂಡಿತು. ನಂತರವಷ್ಟೇ ಅವನು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು; ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ನೆರೆದ ಋಷಿವೃಂದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು: “ಶುಕನಂತೆ ರಾಮನೂ ಉನ್ನತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮುಕ್ತಜೀವಿ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದನ್ನೇ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜ ಮಾಡಿದಂತೆ, ರಾಮನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೃಢಗೊಳಿಸುವ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠರು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂಥ ಬೋಧನೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥವೇ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಹಾನ್ ಋಷಿವರೇಣ್ಯರೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತೆಗಳುಳ್ಳ ವೈರಾಗ್ಯವಂತ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಉಪದೇಶಾಮೃತವೇ ಇದು.”

ವಸಿಷ್ಠರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. “ರಾಮ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನೀಗ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದನು. ರಾಮನೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಲು ಅನುವಾದನು.

ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ : ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವೆಂದರೆ ಏನು? ಮಹಾತ್ಮರೊಬ್ಬರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಒಬ್ಬನು ಮಾಡುವ ಮಾನಸಿಕ, ವಾಚಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ‘ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ’ ಎನ್ನಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಇರುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಮೋಹದಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾದುದು. ತನ್ನ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಫಲವು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇದ್ದರೆ, ಸಾಧಕನು ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಒಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ಸದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವೆಲ್ಲ ಇರಬೇಕು. ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸೋಮಾರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು

ಕತ್ತೆಗಿಂತಲೂ ಕಡೆ. ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವವನು ಎಂದಿಗೂ ಅಲಸಿಯಾಗಿ ಇರಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಜೀವನದ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣವೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಬಾರದು.

ರಾಮಚಂದ್ರ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಜನರು ದೈವವನ್ನು ದೂರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ದೈವ ಅಥವಾ ಅದೃಷ್ಟವೆಂದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ಅದು ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೇ ಅಲ್ಲವೇ. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನಮಗೆಲ್ಲ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅದೃಷ್ಟ ಅಥವಾ ದೈವದ ಫಲವೆಂದು ಬಗೆಯುವವರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೂರ್ಖರೇ ಸರಿ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವೆನ್ನುವುದು ದೈವೇಚ್ಛೆಗೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೇ ಸರಿ. ನಿಜವಾದ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವೆನ್ನುವುದು ಯಾವುದು ಗೊತ್ತೆ? ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಘನ ಕಾರ್ಯ.

ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವು ಮೂರು ಆಧಾರಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎನ್ನ ಬಹುದು: ೧. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ೨. ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶ ಮತ್ತು ೩. ಸ್ವಂತ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನ. ಇಲ್ಲಿ ದೈವ ಅಥವಾ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಮುಕ್ಷುವು ತನ್ನ ಆಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ.

ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು : ರಾಮ, ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಂದರೆ, ೧. ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣ ೨. ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ೩. ಸಂತ್ಯಜ್ಞ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ೪. ಸತ್ಯಂಗ. ಮುಮುಕ್ಷುವಾದವನು ಇವುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವು ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣ : ಈ ಅಗಾಧ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು, ನಿತ್ಯವೂ ಅವಿಚಾರಿಯೂ ಆದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ನಿತ್ಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಯಾರು ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ, ಆ ಮೂಲಕ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಾಂತಭಾವವನ್ನು ತಳೆದಿರುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರೇ ನರೋತ್ತಮರು. ಓ ರಾಮ, ಅಂಥವನು ಮಾತ್ರವೇ ಭೋಗ ಮತ್ತು ನೋವುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ; ಒಂದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಅಳಿಸಿಹಾಕುವ ಪರಿಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಾಂತಿಗಳು ಮೈದಳಿದಿರುತ್ತವೆ.

ಓ ರಾಮ, ನಿತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಜಯದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ - ಅವರು ಯಾವ ಶ್ರೇಣಿಯವರೇ ಆಗಿರಲಿ - ಅರಿವಿನ ಫಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿನ ಹತೋಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಯಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಯಾವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಹಾಗೂ ಮೋಹ ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತವೂ ಆಗಿರುವುದೋ, ಯಾವಾಗ ಅದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಆತಾರಹಿತವಾಗಿರುವುದೋ, ಆಗ ಅದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಯಾಚಿಸದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸದು. ಇದೇ ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರದ ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾದ ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ.

ಓ ರಾಮ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಧನೆಯೂ ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಒದಗಿಬರುವ ಸ್ವಾನಂದವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾದುದು. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆತನನ್ನು ಯಾರೂ ದ್ವೇಷಿಸರು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಜಾಡ್ಯಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣವೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮದ್ದು. ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಉಣ್ಣುವ ಅನ್ನವೂ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರುಚಿಯಾದ ಆಹಾರವೂ ಕಹಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಖಕರವಾದ ಅಥವಾ ದುಃಖಕರವಾದ ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳ ಭೋಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಹರ್ಷವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ದುಃಖವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನೇ ಆತ್ಮನಿಯಂತ್ರಣವುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ; ಸುಖ ಅಥವಾ ದುಃಖದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ; ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಹರ್ಷವನ್ನಾಗಲಿ, ದ್ವೇಷವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಇವನು ಕೂಡ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨. ವಿಚಾರ: ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರದ ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನೆಂದರೆ ವಿಚಾರ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಪರಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗಾಢ ಅಧ್ಯಯನ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅನವರತ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಘೋರವಾದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಪ್ರಾಯವಾದುದು ವಿಚಾರ. ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾರಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಅರಿವಿನಿಂದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಓ ರಾಮ, ವಿಚಾರದ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ನಿರ್ವಿಕಾರವೂ ಆದ ಸತ್ಯತತ್ತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರ